Poštnina plačana v gotovini. Izhaja vsak četrtek. Posamezna številka stane 1 Din.
Št. 8. V Ljubljani, dne 21. februarja 1924. Leto II.

Univ. knjižnica

RADIKALSKI GLASNIK

ORGAN NARODNE RADIKALNE STRANKE.

Uredništvo in uprava v Ljubljani, Wolfova ul. 1/I. — Naročnina: celoletno Din 25, polletno Din 12, četrtletno Din 7.

Zmaga radikalizma — zmaga nacijonalne in državne zavesti!

Lj. D. Jurković, Ljubljana:

Ideja narodnega radikalizma v Sloveniji zmaguje. Stranka se z vsakim dnevom bolj širi. Radikalna misel prihaja v najoddaljenejše slovenske vasi. Ubogi slovenski kmet vidi v zmagi radikalizma jamstvo za boljšo bodočnost svojega naroda in svoje lepe domovine.

Kljub vsem zaprekam in težkočam, kljub neverjetni in ogorčeni borbi naših političnih nasprotnikov vstajajo vsak dan nove radikalne organizacije, prihajajo novi člani, vršijo se zbori in radikalske zabave, berejo se radikalski časopisi, pri občinskih volitvah se vlagajo radikalske liste, na univerzi napreduje radikalski akademski klub, na vseh naših javnih manifestacijah se čuje glas radikalov itd.

Med slovenskimi radikali se čistijo pojmi, izmenjavajo se misli, nastajajo spori, ki se polagoma rešujejo. Na ta način se avtomatično vrši selekcija članov: slabiči odpadajo, nedisciplinirani se izključujejo itd.

Vsi ti pozitivni in negativni znaki najbolje in najjasneje dokazujejo, da se je Narodna radikalna stranka v Sloveniji udomačila, da jo je slovensko ljudstvo vzljubilo in se prepričalo, da se more pod njeno zastavo uspešno boriti za svoj napredek.

Vsi ti znaki dokazujejo življensko moč in napredek radikalne misli v Sloveniji. Trdno smo prepričani, da ni več daleč čas, ko bo večina slovenskega ljudstva izkazala Narodni radikalni stranki svoje zaupanje, ki ga zasluži stranka v polni meri po svoji prošlosti, po svojem sedanjem delu, po sposobnosti in razumnosti svojih voditeljev.

Radikalna stranka je tako pred osvobojenjem kakor po osvobojenju podala dovolj dokazov o svoji iskreni volji, da dela za dobrobit ne samo srbskega dela našega naroda, temveč tudi za dobrobit slovenskega in hrvatskega dela. To mora priznati vsak njen nasprotnik, najbolje pa bo to priznala nepristranska zgodovina.

V najtežji dobi srbskega naroda, ko se je sovražnik polastil srbske zemlje, porušil srbske vasi in mesta, ko je ves srbski narod bil na mučeniški poti preko Albanije, ko je sovražnik ponujal Srbiji poseben mir in ji dajal Bosno in Hercegovino, so sprejeli radikali nase težko odgovornost in so odbili sovražnikove ponudbe ter vodili narod v nadaljni težki in krvavi vojni. To pa zato, ker jim je bila v resnici na srcu dobrobit slovenskega in hrvatskega naroda, ravnotako kakor srbskega.

V teh trenutkih najtežje izkušnje, ko je bilo odvisno od g. Pašića, da izbira med ustvaritvijo takozvane Velike Srbije in ustvaritvijo edinstvene kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, ko ni bilo prostora za fraze, so g. Pašić in njegovi prijatelji najbolje dokazali svojo resnično ljubezen za enokrvne brate Srbe, Hrvate in Slovence.

Zato je krivično in nepošteno, ako se g. Pašiću in radikalni stranki odreka priznanje za zasluge, ki jih priznava ves kulturni svet. Posebno pa to ni lepo in pošteno, ako tega ne priznavajo bratje Hrvatje in Slovenci, ki so jako malo storili za osvoboditev.

Toda zdi se, da polagoma tudi pri Hrvatih in Slovencih zmagujeta pamet in treznost in da iskreni patrijoti in dobri državljani prihajajo do prepričanja, da radikalna stranka nima samo velikih zaslug za našo splošno narodno stvar, temveč je tudi edina stranka, ki je sposobna, da vodi državo in narodno politiko in da je to edina stranka, ki je tako v prošlosti, kakor v sedanjosti dovolj dokazala, da zasluži popolno zaupanje ljudstva. Radikalna stranka je prava državotvorna stranka.

Vemo, da mnoge stvari pri nas niso tako, kakor bi morale biti, vemo, da je pri nas treba še marsikaj ozdraviti in popraviti, vemo pa tudi to, da bomo vse to zlo popravili samo s skupnim sistematičnim delom na podlagi jasnih političnih načel.

Narodna radikalna stranka s svojo dolgoletno izkušnjo nam daje najboljšo podlago za skupno delo v dobrobit vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev. Na temelju mirnega, jasnega in širokega programa, se bo gotovo tudi naša država najbolje konsolidirala in pridobila ugled in zaupanje vsega sveta.

Zato nas iskreno veseli vsak uspeh Narodne radikalne stranke v Sloveniji in kličemo vsem slovenskim radikalom: »Naprej, odločno in smelo!« Zmaga radikalizma pomeni zmago nacijonalne in državne zavesti.

Ratifikacija rimskega sporazuma.

Zunanji minister dr. Ninčić o rimskem sporazumu.

V pondeljek je narodna skupščina razpravljala o sporazumu z Italijo. Zunanji minister dr. Ninčić je podal daljši ekspoze, v katerem je dokazal potrebo in koristi, ki jih bo imela naša država od sklenjenega sporazuma. Takoj uvodoma je pravilno naglasil, da ni mogoče sporazuma pravilno oceniti, ako se ne ozremo na splošni evropski politični položaj. Ta pa nam kaže še vedno neko stanje neumirjenosti, ki ga skušajo države odstraniti s posameznimi pogodbami. Sem spada zvezna pogodba med Malo antanto in pogodba med Češkoslovaško in Francijo. Brezdvomno pa spada v to kategorijo tudi prijateljski pakt med našo državo in Italijo. Možno pa ga je bilo skleniti samo, ako se je prej spravilo z dnevnega reda pereče reško vprašanje.

Očitki opozicije, da smo preveč žrtvovali, niso točni. Brez rešitve reškega spora, bi živeli z Italijo v večnem sovraštvu, kar bi bilo dobrodošlo za naše sovražnike. Toda tudi našim prijateljem ni bilo tako stanje po godu. Na reško vprašanje se je v zunanjem svetu polagala večja važnost nego pri nas, ker je vsebovalo nevarnost medsebojnega oboroženega spopada. To pa bi bilo škodljivo za naš mednarodni položaj. Vlada se je mnogo trudila za samostojno reško državo, toda uvideti je morala, da bi zahtevalo čakanje vedno večje žrtve, ker smo postajali vedno bolj osamljeni.

Na razsodnika, švicarskega predsednika se nismo mogli obrniti, ker predvideva rapalska pogodba arbitražo samo glede mej, nikakor pa ne glede ustanovitve samostojne reške države. Možna bi torej bila samo, ako bi se obrnili na švicarskega predsednika obe stranki. Ravno tako ni bila možna arbitraža pri Društvu narodov. Lahko bi apelirali samo še na Društvo narodov na podlagi člena XV., ki predvideva apelacijo, če se med člani pojavi spor. Društvo v tem slučaju samo svetuje, praktične vrednosti pa od tega ni in sporna člana bi imela v sedanjem slučaju prosti roki. Posledica bi bila, da bi se naši odnošaji z Italijo kvečjemu poslabšali.

Imeli smo samo dva izhoda: ali prijateljski sporazum, ali pa pustiti reško vprašanje nerešeno. V drugem slučaju bi bili odvisni od dobre volje Italijanov. Tudi bi taka rešitev kvarno vplivala na naše mednarodne odnošaje.

V svojem nadaljnjem govoru je ostro kritiziral delovanje Radića. Hrvati očitajo vladi, da je izdala hrvatske in slovenske interese. Toda baš Radić je bil oni, ki je za časa pogajanj ponujal Italiji nevtralizacijo vse vzhodne obali Jadranskega morja, torej vse hrvatsko Primorje in vso Dalmacijo. Tega pa so se naši delegati že na mirovni konferenci najbolj bali. Da bi zmanjšal ugled naše vlade, je predstavljal Srbe kot imperijaliste in se vezal s komitskim vojvodom Todorom Aleksandrovem. Sreča za našo državo je, da ni imel Radić oblasti svoje ideje uresničiti, kar bi zelo škodovalo naši državi na korist Italije.

Tudi Reke nismo v resnici izgubili, ker je nismo več imeli. Zgubili smo jo že leta 1920 z rapalisko pogodbo. Ozemlje reške države bi ne

bilo naše in tudi ne reško pristanišče. Mislili bi samo, da imamo nekaj, česar v resnici ne bi imeli in zanemarjali bi lastne dežele.

Pridobili pa smo del našega ozemlja z našim življem. Pridobili smo uporabo dela reškega pristanišča za dobo 50 let, ki bo zadostoval za naš promet preko Reke. Kar pa je naivažnejše: luka Baroš preide z Delto in Bankinom v našo izključno last. Popravljena je bila tudi meja na kanalu Rečini.

Poleg tega smo dobili zavod sv. Jeronima v Rimu, avtonomijo pravoslavne cerkve v Zadru, Trstu in na Reki. Rešena je bila izmenjava kron slovenskih zadrug. Zaščitene so bile pravice naših rojakov na Reki, zagotovljena nam je bila izvršitev treh važnih mirovnih pogodb. Ves zunanjepolitični svet razume sporazum kot modro politično delo.

*

Narodna skupščina je dva dni razpravljala o rimskem sporazumu. Pri glasovanju, ki se je vršilo 19 t. m., je glasovalo 147 poslancev in sicer 123 za in 24 proti ter je bil sporazum v načelu sprejet. V podrobni debati je glasovalo 123 za in 21 proti.

Zunanji minister je v svojem odgovoru na opozicijo izjavil, da je **vsaka nesreča, ki zadene Slovence in Hrvate, tudi nesreča za Srbe. Sporazum je bilo treba skleniti v interesu države, čeprav ni v interesu našega naroda.**

Srbski narod, organiziran v ogromni večini v radikalni stranki, vzgojen v narodnoradikalni ideji, da ne more biti kljub svoji svobodi srečen, dokler ne osvobodi onih Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki trpijo pod tujim jarmom, je ustvaril Pijemont naše svobode.

Takih ljudi s takimi ideali pričakujeta naša Primorska in naša Koroška!

Demokratske klevete.

Takozvano demokratsko časopisje, na čelu mu ljubljansko »Jutro«, se poslužuje najnižjih sredstev za blatenje svojih političnih nasprotnikov. Infamna laž je pri teh ljudeh tako v čislih, da sploh ne morejo več razumeti resnice.

Kdor ne trobi v njihov počen rog, kdor se ne klanja njihovim političnim in gospodarskim »zmožnostim«, kdor si upa javno zastopati svoje prepričanje, ki je v nasprotju z njihovim lažidemokratizmom, ta ni več varen pred zlobnimi napadi demokratskega časopisja, ki ga vzdržuje tuji inozemski kapital.

Slovenski javnosti so dovolj znane žrtve jutrovskega demokratizma, ki se je maščevalo nad nedolžnimi ljudmi samo zato, ker se niso hoteli pokoriti diktatu namišljenih demokratskih veličin. Demokratski matadorji so zmožni razširiti o svojih političnih nasprotnikih take neresnice in si izmisliti take zločine na njihov račun, da se mora pošten človek začudeno vprašati, kako je sploh mogoče, da se morejo skuhati v človeških možganih taki živinski izrodki na naslov sočloveka, ki noče misliti na komando skrahiranih demokratskih voditeljev.

Toliko v splošnem. Ako pa bodo gospodje nadaljevali z infamnimi klevetami in lažmi, smo pripravljeni vračati milo za drago. Snovi in dokumentov imamo na razpolago dovolj.

Bivši demokrat z dežele.

Podpirajmo lastno časopisje! Zato se naročujmo na „Radikalski Glasnik“!

Strankarska borba v Sloveniji.

Glavno glasilo naše stranke »*Samouprava*« priobčuje pod tem naslovom informativni članek, ki priča o dobrem poznavanju naših strankarskih razmer. Članek se glasi:

V Sloveniji se bije ljuta strankarska borba. Vse stranke so v tihem sporazumu reducirale svojo borbo na zelo enostavno formulo: stranke licitirajo med seboj v najvišjih superlativih, katera je bolj opozicijonalna in protirežimska. Ena očita drugi, da njena opozicija ni iskrena in da na tihem paktira z radikali, toda vse stranke grdijo enoglasno radikale.

V demokratskem časopisju je že delj časa glavni predmet pisanja obdolževanje vseh drugih strank, da se na tihem družijo z radikali. Odkar je začel v Ljubljani izhajati »Narodni Dnevnik«, napada demokratsko časopisje neprestano napredno, kmetijsko in narodno-socijalistično stranko, da hočejo tiho prestopiti k radikalom. Odkar se je pričel snovati opozicijonalni blok, napadajo demokrati vedno bolj klerikalce in jim očitajo tajno paktiranje z radikalci in »Markov protokol«. Kaj mislijo demokrati s tem doseči, je zagonetno: ali jih hočejo še bolj navdušiti za opozicijonalni blok, ali jih odstraniti iz njega? Klerikalci seveda ne ostanejo dolžni in razpolagajo vedno z najmočnejšimi izrazi. Na napade odgovarjajo s protinapadi, očitajo demokratom njihovo koalicijo z radikali, obenem pa povdarjajo, da opozicijonalna borbenost demokratov ni iskrena in da gledajo samo na to, kako bi čim preje obnovili koalicijo. Z druge strani napadajo kmetijce, katerim ravnotako očitajo, da so živeli v družbi z radikali in da so se sedaj z njimi v zvezi, ako to zahtevajo interesi stranke. Kmetijci se mučijo, da dosežejo klerikalce v ostrosti izražanja ter se zaklinjajo, da so ravno oni najnevarnejši nasprotniki radikalov, dočim očitajo klerikalcem, da so vedno pripravljeni, prodati radikalom interese slovenskega ljudstva za osebne koristi in strankarske interese. Narodni socijalisti imajo od zadnjih volitev sem malo zraka, toda tudi oni zagotavljajo, da so razven njih vse druge slovenske stranke prodane radikalom. Samo socijalisti se ne udeležujejo te borbe, ker so popolnoma zaposleni s svojimi hišnimi spori. Razcepili so se na več malih frakcij ter se medsebojno prepirajo, kdo je pravi socijalist in kdo se je prodal kapitalistom. Medtem pa se pojavlja v ozadju znova Anton Kristan. Ker si je ta gospod v času svojega občevanja z buržujci materijalno zelo opomogel, je verjetno, da bo zmagala ona frakcija, h kateri se bo on pridružil.

To je že odmev in predigra bodoče volilne borbe in iz tega moremo že sedaj razviditi, s kakšnimi gesli bodo šle stranke na volitve. Zdi se, da se je v Sloveniji že pričela volilna licitacija!

Delati je treba!

»Straža« (Osijek): Vsi narodi so ostali napram »ruskemu« boljševizmu in italijanskemu fašizmu zvesti svojim tradicijam. Tudi angleška delavska stranka, ki je sedaj na vladi, se noče vdati tem tradicijam. Pri nas ni ne komunizma in ne fašizma, imamo pa razne separatiste in nezadovoljneže, ki bi radi zrušili vse. To so oni, ki nočejo močne edinstvene države, temveč bi jo hoteli razdeliti na plemena in pokrajine zato, da bi prišli njihovi ljudje do oblasti. Ideal vseh južnih Slovanov in najboljših sinov našega naroda je bil vedno osvobojenje in ujedinjenje vseh južnoslovanskih plemen. Sedaj pa moramo končati započeto delo in varovati tradicije, ki so nam jih zapustili naši veliki predniki.

Iz notranje politike.

: Kaj hoče Radićev opozicijonalni blok? Iz raznih izjav Radićevih zastopnikov je razvidno, da ima gospodin Radić prav posebne namene z ustvaritvijo bodočega opozicijonalnega bloka. Iz teh izjav gleda tudi Radišev strah pred eventualnim prevzetjem vlade, ker se kljub svojim meglenim političnim nazorom zaveda, da bi kaj takega moglo škodovati predvsem njegovi človečanski hrvatski republiki. Zato je osredotočil svoje namene v izvedbi čimprejšnjih volitev, ker misli, da bodo izpadle v njegovo korist in tako ustvarile novo politično situacijo. Hrvatsko časopisje prav nič ne taji, da je treba izvojevati dvoboj med Beogradom in Zagrebom v korist zadnjega. Klerikalni listi to sicer prikrivajo, vendar pa se vsled zvez njihovih prvakov z Radićem, nikakor ne upajo nastopiti proti radićevski protiverski hegemoniji, ki bi v slučaju izpolnitve Radićevih želja stopila na glavo rimskemu klerikalizmu, kateremu je Radić že tolikokrat napovedal smrtni boj. Recimo, da »zmaga« Radić s pomočjo Korošca, Spahe in v manjši meri s sodelovanjem Davidovića, kaj potem? Gotovo je, da bi nihče od teh treh ne privolil v Radićev absolutizem. Korošec je preveč slovenski, Davidović preveč srbski in Spaho preveč »jugoslovenski«, da bi se udali na milost in nemilost Radićevemu vsehrvatskemu in fanatičnemu šovinizmu. Radićev blok je torej zelo problematične vrednosti. Njegova eventualna vstvaritev bi povzročila usodepolne zmešnjave v našem notranjepolitičnem življenju in bi bila za nas Slovence lahko pogubna, ako bi odpovedal zdrav razum našega ljudstva in ako bi Srbi, v ogromni večini združeni v Narodni radikalni stranki, pustili Radiću, kar je radićevskega (Malo Hrvatsko)! Toda do tega pač ne bo prišlo dokler se Srbi in Slovenci ne odrečejo skupni državi. In to se ne bo zgodilo nikdar!

: »Enotna« avtonomistična fronta v Sloveniji. Zadnjič smo poročali pod naslovom »Med federalisti« da straši Stipica Radić g. Korošca s slovenskimi (radićevskimi) republikanci ter smo pristavili, da g. Korošec gotovo ne bo pozabil tega. In res je odgovoril »Slovenec«, da ne bo pustil nobenemu, tudi ne Radiću, da bi rušil »enotno« avtonomistično fronto v Sloveniji. K temu pravi glavno glasilo naše stranke »Samouprava«: Ali velja to tudi za najnovejše zaveznike g. Korošca — za g. Pucija in posili poslanca Reisnerja? Ali smeta ta dva rušiti v Sloveniji enotno avtonomistično fronto? Seveda, to je njihova zadeva!

: Za kakšne »poslance« se zavzema opozicija. Razni opozicijonalni časopisi so priobčili alarmantno vest, da je bil v Bosni aretiran »narodni poslanec« Mate Špijonjak. Bosanski republikanci so celo brzojavili Ljubi Davidoviću in ga prosili za intervencijo. Opozicijonalne skupine so vložile oster protest pri predsedniku narodne skupščine. In kdo je ta »poslanec«? Špijonjak je bil samo kandidat dr. Krnevića v tuzlanskem okrožju, kjer je bil izvoljen samo nosilec liste. Res, lepa je ta opozicija! Ako so tako solidni pri takih stvareh, kaj bo šele v načelnih vprašanjih?

: Metode slovenskih demokratov. »Jutro« je nedavno priobčilo imena članov izvrševalnega odbora demokratske stranke. Med temi člani je pa več takih, ki so prišli v odbor brez svoje vednosti in proti svoji volji. Lepe metode!

Zapiski.

Demokratske intrige.

Akademski radikalski klub »Slovenski Jug« v Ljubljani je priredil 12. t. m. društveni zabavni večer za povabljene goste. Prireditev je bila intimnega značaja v skladu s tradicijo Narodne radikalne stranke. Zabavni večer je kot prva radikalska prireditev v Ljubljani dobro uspel.

Demokratsko »Jutro« seveda ni moglo preko tega dejstva, ne da bi se po svoji stari navadi lagalo in klevetalo. V svoji onemogli jezi je pograbilo tudi to in skušalo po židovsko osmešiti povabljene goste, med katerimi so bili tudi zastopniki tujih držav. Jutrovci sicer niso preveč izbirčni v lažeh in v napadih, toda v intrigah so kljub dolgoletni praksi še precej nepraktični. To se je pokazalo tudi ob tej priliki. V odgovor na »Jutrove« intrige je priglasilo svoj vstop v Narodno radikalno stranko troje duševnih delavcev, ki so bili še pri zadnjih volitvah orijentirani v psevdodemokratskem duhu. Eden teh gospodov nam je obljubil zanimiv članek o demokratskih intrigah proti slovenskim kulturnim delavcem.

Demokratske intrige dosegajo torej popolnoma drugačne uspehe, kakor pa si jih želijo razni »prvoborci« slovenske kulture!

Narodno-gospodarski problemi socijalne reforme.

Če je gospodarski problem socijalne reforme predvsem ta, da nudi širokim množicam mezdnih slojev obilnejšo oskrbo in preskrbo, potem se vrine vprašanje, ali se ta cilj lahko doseže že na podlagi obstoječih produktivnih naprav. Drugače izraženo: da se že obstoječe dohodke in premoženje boljše, pravičnejše razdeli, ali pa nastopi potreba zvišane produkcije.

Progresivno obdavčenje dohodkov in posesti, kakor visoki davki na zapuščine v zvezi z odstranitvijo podedovalne pravice manjšega sorodstva v prid države, naj pomorejo do tega, da bo produkcija množinskih, vsakdanje rabljivih predmetov visoko nadkriljevala produkcijo luksuznih predmetov.

Delavski sloji bodo vsled tega davčno razbremenjeni in dana jim bo možnost, več konzumirati. Veliki dohodki, katere bo imela vsled teh ukrepov država in občina, lahko vodijo do tega, da javne korporacije neposredno krijejo del uporabe.

Zapeljivo je postopanje na ta način, ker se lahko odpovemo vposeganju v upravo podjetij. Podjetnik ne bi trpel vsled socijalnih bremen in tudi ne vsled konkurence raznih korporacij. Socijalna reforma ga zadene šele tedaj, ako ima mnogo čistega dobička, visoke dohodke in veliko premoženje.

Vendar ima kritika pomisleke proti taki metodi socijalne reforme.

Povprečno visoki dohodki, kakor jih navaja statistika, nas ne smejo zapeljati k neupoštevanju dejstva, da je število ljudi, ki bi prenesli močno obdavčenje dohodkov brez vpliva na celoti služeči efekt, vendar veliko premajhno, da bi se s tem zvišali dohodki množice.

Iluzija je, če pomislimo, da taka politika ne bi neugodno vplivala na produktivni mehanizem. Obstoječa razdelba dohodkov ne stoji izolirana zraven produktivnega reda, se ne da vsled političnih vplivov enostransko preobraziti tako, da ne bi trpela cela organizacija produkcije. Interesi na tvorbi kapitala, na delovanju v podjetniških poklicih bi bili izredno majhni, če bi se moralo računati z vedno večjo omejitvijo uporabe doseženih dohodkov. Umetno dvignjena množinska uporaba ne bi vzdržala produkcije na isti višini. Pač pa bi ta uporaba imela kot posledico močno dviganje cen. Dviganje cen ne bi izzvalo razširjenja produktivnih naprav s strani privatnih kapitalistov, ker pričakovani dobički ne bi bili dovolj osigurani. Temelji obstoječega pravnega in gospadarskega reda, lastnina in samoodgovornost, bi postali nesigurni. Država bi prišla v položaj, da stori samo to, česar ni hotel ali mogel vznemirjeni privatni kapital. Nastane vprašanje, ali je moderna država pri nas in drugod kos tej nalogi. Trenutno zadostuje dejstvo, da danes celo socijalisti o neposrednem podržavljenju nočejo nič slišati, pač pa zahtevajo preustroj kapitalističnih kartelov in trustov v splošne, gospodarske, samoupravne korporacije.

S predstoječim nočem trditi, da socijalni vidiki ne igrajo vloge pri izgraditvi davčnega sistema. Ali vsled vojne nam naložena bremena in slaba finančna politika med vojno in po vojni (ki se v zadnjem času sicer zboljšuje), nas navdaja s strahom, da bo višina finančne obremenitve izsušila vire dohodkov.

Čim močnejši je čut solidarnosti, čim večja je podjetnost, čim močnejše je razvito vsestransko zaupanje naroda v vlado, tem večje davke se lahko naloži posestnim slojem, ne da bi ohromel gospodarski napredek in ne da bi se občutila davčna praksa kot nepravični konfiskacijski sistem. V tem oziru še nobena država niti od daleč ni dosegla zmožnosti Anglije.

Tukaj, kakor tudi drugod v življenju, ima preventivni princip prednost pred represivnim. To se pravi: gospodarska politika, ki onemogoči nezaželjene napetosti v razdeljevanju dohodkov kar v naprej, da ceni višje kakor sistem poznejših korektur s pomočjo davčnega vijaka. Najvažnejša gospodarska naloga socijalne reforme obstoja v tem, da vodi nastajajoč proces, ki prinaša dohodke, da upravlja prehrano socijalnih teles tako, da so vsi organi dovolj preskrbljeni in na višku delazmožnosti. Cela socijalna zakonodaja (varstvo in zavarovanje ročnega in duševnega delavstva), kakor tudi razne strokovne in stanovske organizacije služijo tem ciljem.

S privatnogospodarskega stališča opazovano pomenijo ti vplivi mnogokrat zvišanje izdatkov, ki jih podjetniku naloži produkcija; oni predstavljajo, kakor pravimo, socijalno obremenitev za podjetja.

Meje, katere začrta socijalna zakonodaja napram uporabi otrok in mladih ženskih delovnih moči, prisilijo podjetnika, da nastavi mlade moške delovne moči.

Slične posledice lahko nastopijo vsled skrajšanja delovnega časa. Zakoni o zavarovanju silijo brez ozira na delovni čas k prispevanju in razna dobro končana gibanja strokovno organiziranih delavcev lahko vodijo do zvišanja mezd.

Če se izdatki podjetnika zvišajo na omenjeni način, potem je naravno, da teži za zvišanjem prodajnih cen. V podjetjih, ki ne trpijo vsled inozemske konkurence in ki lahko računajo s petičnimi odjemalci, se izvrši ta prenos obremenitve od producenta na konzumenta vsaj od večjih in zmožnejših podjetij precej lahko. Imamo pa tudi razne industrijske panoge, ki morajo konkurirati z inozemskimi izdelovalci, kateri mogoče nosijo manjša socijalna bremena, in tudi take, ki morajo svoje izdelke oddajati manj petičnemu, torej manj sigurnemu delovnemu ljudstvu. V obeh slučajih nastane vprašanje, ali je prenos obremenitve izvedljiv. Če se napram domačemu delavstvu tudi izvede, vendar nastopi skrb, da se doseže le razdelitev dohodkov, ki bi morali biti porazdeljeni na vse, ne samo na delavske sloje; ne doseže se pa zvišanje čistih dohodkov narodne produkcije, katerih bi moral biti deležen celokupni delavski razred. —v. —l.

Slovenski demokrati in politična situacija.

»Samouprava« (Beograd) se bavi z govorom dr. Kramerja na shodu demokratskih zaupnikov v Ljubljani, in pravi: Iz celega govora se vidi jasno samo to, da bi slovenski demokrati radi s klerikalno pomočjo zrušili homogeno radikalno vlado, ne da bi dali klerikalcem kakšne koncesije v državnopravnem oziru ali v vprašanju uprave v Sloveniji. Toda klerikalci pač ne bodo pomagali zrušiti sedanje radikalne vlade samo zato, da pridejo do oblasti demokrati.

Ljudstvo za pravo politiko.

»Virovitičanin« (Virovitica): Ko so spoznali izkušeni državniki nevarnost, ki preti naši državi, ko so videli, da kako se bliža s hitrimi koraki propast, so sklenili prevzeti naše težko delo ter so vzeli v svoje roke državno krmilo, da sami uredijo notranje in zunanje razmere. Ko so radikali opozarjali svoje tovariše v vladi, so se jim smejali in govorili, da je Radićevo početje samo fantazija bolnega človeka. In tako je prišlo do volitev, pri katerih se je večina izrekla za delo radikalnih državnikov.

Socijalni vestnik.

s **Rudarski zakon.** Pri ministrstvu za rudnike so se vršila posvetovanja o načrtu novega rudarskega zakona za vso državo.

s **Reorganizacija urada za zavarovanje delavcev.** 8. t. m. se je vršila skupna konferenca vseh zbornic s predstavniki uprave urada za zavarovanje delavcev. Na konferenci se je med drugim razpravljalo o nadzorovalnih odborih pri ekspoziturah in o avtonomiji urada. Ker ni prišlo do pozitivnih rezultatov, se je vršila ponovna konferenca 13. t. m. Razpravljalo se je tudi o pravilniku, ki ga je izdelala uprava urada za zavarovanje delavcev in ki temelji na zakonu o zavarovanju delavcev.

s **Nezaposlenost na Hrvatskem.** Na zadnji anketi o nezaposlenosti na Hrvatskem se je ugotovilo, da je sedaj na Hrvatskem okoli 53.000 nezaposlenih ljudi, ki morajo dobiti ali delo, ali pa podporo. Zagrebška mestna občina je dovolila kredit v znesku 25 milijonov dinarjev za javne zgradbe, da odpomore vedno večji bedi. V Zagrebu je skoro ena desetina prebivalstva brez dela in zaslužka.

s **Mednarodna konferenca za osemurni delavnik.** Angleška vlada je sprejela predlog ministra Hawa, naj bi se vršila v Londonu konferenca zastopnikov vseh držav v svrho hitre ratifikacije washingtonskega dogovora. Na konferenco bo povabljena tudi Nemčija.

s **Zakon za varstvo službenega razmerja.** Češkoslovaško ministrstvo za socijalno politiko pripravlja zakonski načrt za varstvo službenega razmerja nastavljencev za časa njihove vojaške službe. Novi zakon stopi na mesto dosedanjih vsakoletnih odredb.

s **Reforma socijalnega zavarovanja v Avstriji.** Avstrijska vlada namerava v reformo socijalnega zavarovanja uvesti tudi starostno in invalidno zavarovanje. Predvsem se izvede reorganizacija delavskega bolniškega zavarovanja ter se bo skrčilo število sedanjih 220 bolniških blagajn za najmanj eno tretjino. Nato se uzakoni novi delavsko-zavarovalni zakon, ki bo obsegal vse zavarovalne stroke.

s **Socijalna politika v Ameriki.** Pri njujorški tvrdki Bethelehm Steel Company, katere predsednik je Charles Schwab, ki se sedaj mudi v Evropi, se je letos prvič uveljavil penzijski zakon glede visoke starosti delavcev. Skupno se je izplačalo 254.675 dolarjev starostnih pokojnin.

Iz zunanje politike.

+ **Svetovna konferenca.** Angleški ministrski predsednik Macdonald hoče v svrho rešitve evropskih vprašanj sklicati svetovno konferenco, katere program naj bi bil sledeči: Konferenca naj sklene izvedbo sanacijskih predlogov izvedeniških odborov. Ta izvedba naj se vrši pod nadzorstvom komisarja Društva narodov. Nemčija naj dobi moratorij za dobo 2 in pol leta. Ko poteče moratorij, naj mednarodna konferenca določi vsakoletna izplačila, ki jih mora plačati Nemčija na račun vojne odškodnine. Anglija dovoli Franciji dvajsetletni moratorij za njene dolgove. Na konferenci naj bi se razpravljalo tudi o vstopu Nemčije v Društvo narodov.

+ **Francoski obrambni načrti.** Francoska vlada je predložila parlamentu načrt splošne narodne organizacije za slučaj vojne. V načrtu naglaša, da se je treba preskrbeti za dolgotrajno vojno kljub temu, da je treba upati na mir.

+ **Priznanje sovjetske Rusije.** Angliji in Italiji se je pridružila tudi Norveška, ki je »de jure« priznala sovjetske republike. Vršijo se priprave za priznanje tudi s strani avstrijske in češkoslovaške vlade.

+ **Komunistični nemiri v Nemčiji.** Boljševiški agitatorji so pod krinko boja za osemurni delavnik (ki ga pa v boljševiški Rusiji v splošnem ne priznavajo), priredili v raznih krajih Nemčije večje in manjše izgrede, pri katerih je bilo več oseb ranjenih. Komunisti so v raznih krajih napadli vojaštvo, izvedli več atentatov na tovarnarje in hoteli osvoboditi jetnike. Nemška državna vlada je poklicala na pomoč vojaštvo, ki se je moralo poslužiti orožja. Uradi komunistične stranke v Berlinu so bili zapečateni.

Prosveta.

p **Dvajsetletnica opernega pevca Zatheyja.** 16. t. m. je praznoval operni pevec g. Hugon Zathey dvajsetletnico svojega umetniškega delovanja in šestletnico požrtvovalnega sodelovanja v ljubljanski operi. Pel je ulogo Mefista v Gounodovem Faustu. Gledališče je bilo nabito polno. Jubilant je prejel neštevilno vencev in drugih darov. Zaslužnemu kulturnemu delavcu, zavednemu sinu bratskega poljskega naroda želimo še mnogo jubilejev na deskah naše opere.

Pokret Narodne radikalne stranke.

Ljubljanska oblast.

Občni zbor krajevne organizacije NRS v Novih Lazih.

3. februarja se je vršil občni zbor naše krajevne organizacije Narodne radikalne stranke, prvi po ustanovnem občnem zboru, ki se je vršil prvo nedeljo v septembru 1921. Srezki odbor NRS in enako mestna strankina organizacija kočevska sta odposlali svoje odposlance. Ob pol 4. uri otvori predsednik krajevnega odbora Ivan *König*, posestnik in trgovec v Novih Lazih, ob skoro polnoštevilni udeležbi članov, občni zbor; pozdravi navzoče, zlasti številne nanovo se prijavljene člane, posebno prisrčno pa kočevsko deputacijo z dr. Sajovicem na čelu. Poda predsedstveno poročilo, iz katerega izhaja, da sta igrala organizacija in njen odbor v občini odločilno vlogo. Že pri občinskih volitvah leta 1922 je prešla občina v roke NRS; državnozborske volitve 18. marca 1923 so iznova potrdile, da stoji stranka v občini na trdni in solidni podlagi. To podlago hočemo razširiti tudi na bodočnost; občni zbor sam naj odloči, kdo naj pri očividni radikalni večini volilstva v občini vodi politično usodo soobčanov. Da bo odločitev lažja, je na željo vseh članov povabil svojega soustanovitelja in srezkega strankinega predsednika dr. Sajovica iz Kočevja, da poroča o splošnem političnem položaju ter smernicah naše države vodeče stranke v državi in Sloveniji.

Dr. Sajovic, burno pozdravljen, se v imenu stranke najpreje toplo zahvali za zvestobo, ki so jo izkazali občani pri volitvah 18. marca 1923 stranki ter povdari, da zvestoba zahteva protizvestobo. Prinaša pozdrave Akcijskega odbora iz Ljubljane, čigar delovanje dozoreva in se bo vsled tega umaknil v doglednem času statutarnemu Oblastnemu odboru, ki je že na vidiku. Novi krajevni odbor, ki se izvoli danes, bo že soodločeval po svojem predsedniku in podpredsedniku na sestavo Oblastnega odbora NRS. Nato pride na vzroke, ki so vodili do razbitja koalicijske vlade v decembru 1922, dotaknivši se tudi vloge Samostojnih v železniškem vprašanju zveze Slovenije z morjem in razloži, zakaj je morala radikalna stranka vzeti državno krmilo v lastne roke, ako ni hotela, da se razbije država, ker bi bilo lahko za mir usodepolno, zlasti pa za nas, ki stojimo ob meji Italije. S prevzetjem vlade po NRS je osiguran zanesljiv notranji in zunanji politični pravec, ki se glasi: Dolgotrajen mir na zunaj, da se doseže čas za pomirjenje in uzadovoljitev na znotraj. Iz tega vidika je presojati našo pomirljivo zunanjo politiko, ki se ne straši doprinašati tudi začasnih žrtev, samo da se ohrani mir. V notranji politiki pa veljajo za našo stranko enakosti, širokogrudne demokratične in socijalne pravičnosti. Ob nastopu vlade je sestavila stranka poseben delovni program, ki ga hoče uresničiti. V prvi vrsti tega programa stoji ustalitev dinarja, ravnotežje državnega proračuna in ž njim zvezana rešitev uradniškega vprašanja, izenačenje upravnih in sodnih zakonov z izvedbo vidovdanske ustave in gospodarskega povzdiga države, zlasti s sklepanjem ugodnih trgovskih pogodb z drugimi državami in pa povzdigo prometnih sredstev (potov, cest, železnic, luk) v državi. V to vrsto spada tudi kuluk, ki ima tudi jako dobre strani, zlasti za južne neprometne dele države, ki se pa v Sloveniji ne bo izvajal, ko že imamo prometnih sredstev vsaj za silo. Sicer pa bi kuluk v Sloveniji, ako bi se ga izvajalo v nezaposlenih jesensko-zimskih dnevih škodoval le brezdelni lenobi, prihranil bi pa davkoplačevalcem težke izdatke. V takih vprašanjih ne smejo imeti širokoustneži in puhli demagogi odločilne besede. Pokaže, v koliko je že vlada ta svoj program realizirala in kakšno delo jo še čaka. Povdarja, kako težavno je z izvrševanjem tega ogromnega dela, ker v parlamentu primanjkuje resnih in primerno izobraženih delavcev, zlasti strokovnjakov. Marsikak vsevedež in vsegamogočnež, ki se po hribovskih ljudskih shodih šopiri kot nedosegljiv ljudski tribun, predstavlja v parlamentu veliko ničlo, ker je za strokovno delo po odborih parlamenta neporaben ter predstavlja le za davkoplačevalca težko dnevno breme. Vsled tega so volilci sami krivi, ako ne gre delo v parlamentu tako gladko, kot bi bilo treba. Naloga strankinih organizacij pa je tudi, da opozarjajo na potrebe in nedostatke potom nadrejenih organizacij in Glavnega odbora v Beogradu; take opozoritve iz vrst volilcev se jako lepo upoštevajo. Pri našem parlamentarnem sistemu je član vlade in minister vsakdo le, dokler uživa zaupanje in pa merodajna stranka, ki jo tvorijo volilci. Tudi mi v našem okraju moramo stvoriti naš delovni program in naše cilje; ti se morejo poroditi le iz potrebščin ljudstva. Nato razloži govornik gotove tozadevne podrobnosti s konkretnimi cilji ter konča z apelom na solidarnost vseh enakomislečih. — Popolna tišina med govorom, na koncu pa živahne ovacije so pričale, kako interesantno in iz srca vseh navzočih je razpravljal govornik o perečih vprašanjih dalekosežne važnosti. V nad pol ure nato trajajoči diskusiji je odgovarjal in dajal pojasnila dr. Sajovic še o različnih podrobnih vprašanjih notranje in zunanje politike.

Nato je sledilo tajnikovo poročilo, ki se je v bistvu slagalo s predsednikovim. Blagajnik poroča, da ima prazno blagajno — denarja nič, dolga pa tudi nič. Podlaga naj se določi 3 D letnega prispevka za krajevno organizacijo od vsakega člana, kar bi pri povprečno 100 članih dalo 300 D, s čimer bi bili stroški organizacije za silo kriti. Se sprejme soglasno.

Stari odbor sprejme nato 12 nanovo prijavljenih članov, h kateremu koraku jim predsednik v interesu cele občine iskreno čestita.

Pri nato se vršečih volitvah se izvoli in konstituira sledeči odbor KONRS Novi Lazi: predsednik Josip *Mihič*, posestnik Novi Lazi št. 9; podpredsednik Jurij *Skieber*, pos. in trgovec, Štalcarji; tajnik Peter *Novak*, posestnik, Novi Lazi št. 24; blagajnik Josip *Fitz*, posestnik, Novi Lazi 6; odborniki: Janez *Zekoll*, posestnik, Rogati hrib 9, Josip *Jaklič*, posestnik, Morava 12; Matija *Tursky*, posestnik, Iškerba 2; Matija *Hutter*, posestnik in trgovec, Novi Lazi 21; Franjo *Putre*, posestnik, Novi Lazi 3; pregledovalca računov: Janez *Springer*, posestnik in trgovec, Novi Lazi 18, Janez *Gerbic*, posest., Novi Lazi 53.

Po občnem zboru se je vršila v najlepšem razpoloženju prosta zabava, pri kateri so se izmenjavale iskrene zdravice. Zlasti toplo je pozdravil v lepi napitnici gospod Jurij Skieber dr. Sajovica iz Kočevja, zahvaljujoč se mu za njegovo požrtvovalno delo v korist občine in okraja v preteklosti in proseč ga, naj v tej smeri le neomajno vztraja; dr. Sajovic se je zahvalil za solidarno sodelovanje ter je napil na lepo bodočnost občine Novi Lazi in skupnega našega kočevskega okraja, povdarjajoč, da vse, kar človek doseže, mine, ima pa le to, kar je dosegel za skupnost, za celoto, za napredek javnih interesov. Burno in živahno odzdravljanje je sledilo njegovim besedam. Razšli smo se šele pozno v noč, z iskreno željo, da bi se nam taki lepi dnevi še pogosto ponovili.

VABILO

na občni zbor krajevne organizacije Narodne Radikalne Stranke za občino **Mozelj**, ki se vrši v nedeljo dne 24. februarja 1924 v gostilniških prostorih odbornika Josipa **Putra** v Mozelju štev. 41, ob 3. uri popoldne.

Dnevni red:

1. Poročilo predsedstva,
2. referat o političnem položaju in smernicah državne politike NRS. Referira dr. Sajovic iz Kočevja,
3. poročilo tajnika,
4. poročilo blagajnika,
5. poročilo pregledovalcev,
6. sprejem novih članov,
7. volitve novega odbora,
8. slučajnosti.

Za odbor:

Franc Hiris, t. č. predsednik.
Lovro Kleindienst, t. č. tajnik.

VABILO

na občni zbor Krajevne organizacije NRS Borovec, ki se vrši dne 2. marca 1924 v gostilni Briški ob 3. uri popoldne.

DNEVNI RED:

1. Pozdravi.
2. Referat o političnem položaju in smernicah državne politike NRS. Predava dr. Ivan Sajovic iz Kočevja.
3. Poročilo predsedstva, tajnika in blagajnika.
4. Vzprejem novih članov.
5. Volitve.
6. Slučajnosti.

Po občnem zboru prosta zabava.

Za odbor NRS Borovec:

Karl Černe, tč. predsednik. *Matija Mihič, tč. tajnik.*

ZAHVALA.

Akademski radikalni klub »Slovenski Jug« smatra za svojo prijetno dolžnost, da se najiskrenejše zahvali vsem, ki so pripomogli k uspehu njegove javne prireditve. Posebno se najtopleje zahvaljuje članom Narodnega gledališča, dirigentu g. Nefatu, gdč. Svobodovi in Vavpotičevi ter gg. Mariju Šimencu in Nikoli Cvejiću, ki so s svojim umetniškim nastopom povzdignili zabavo in navdušili ugledne goste in prijatelje našega kluba.

Končno se najtopleje zahvaljujemo damskemu komiteju in sicer gospem: dr. Bleiweisovi, dr. Švigljevi, dr. Zarnikovi, dr. Lukanovi, prof. Preslovi, dr. Županičevi, inž. Šegovi, dr. Souvanovi in dr. Vrtačnikovi, ki so s svojim požrtvovalnim delom izkazale posebne simpatije za naš mladi akademski klub.

V Ljubljani, 15. februarja 1924.

Za SRK »Slovenski Jug«:

Turk, predsednik. **Vukmanović**, tajnik.

— **Kočevje.** Redni sestanki članov se vrše odslej v obliki družabnih večerov **vsako prvo soboto v mesecu**, in sicer ob osmih zvečer v gostilniških prostorih odbornika Henrika Hönigmanna štev. 191 v Kočevju. Ostale sobote neobvezno kot doslej pri Mariji Erker št. 58. Vsak član naj bo naročen na **»Radikalski Glasnik«**. Prispevek po 5 Din naj se vplača do 15. marca t. l. pri blag. Martinu Čadežu. — **Mestni odbor NRS v Kočevju.**

Mariborska oblast.

Oblastni odbor

Narodne radikalne stranke v Mariboru je bil na seji, dne 2. febr. 1924 tako-le sestavljen: Predsednik: dr. Rudolf Ravnik, odvetnik v Mariboru, I. podpredsednik: Janko Tavčar, industrijalec v Mariboru, II. podpredsednik: Josip Kiraly, posestnik in gostilničar v Dol. Lakošu, tajnik: Janko Živoje Trošt, knjigovodja v Mariboru, blagajnik: Franjo Dolničar, restavrater na Pragerskem, odborniki: Janko Jež, ravn. mestnega vojnega urada v Mariboru, Janko Belšak, delavec v državnih delavnicah na Studenci, Josip Rančigaj, trgovec v Gornji Radgoni, Ivan Čretnik, komisar fin. kontrole v Prevaljah, Štefan Kralj, posestnik v Dolgembrdu pri Prevaljah, Rudolf Sternecki, veletrgovec v Celju, Ivan Brence, nadučitelj v pok. v Ložnici pri Celju, Marko Raj, posestnik v Dol. Lendavi, Albert Kopač, veletrgovec v Slovenjgradcu, Emil Pupis, inženjer v Slovenjgradcu, Janko Vučak, kavarnar v Ptuju, Uroš Peček, učitelj v Ptuju, Anton Senica, posestnik v Cvetkovcih pri Ormožu, Peter Matečko, invalid v Cvetkovcih pri Ormožu, Rudolf Pevec, trgovec v Moziriu, Vinko Kotnik, lesni trgovec in posestnik v Moziriu.

Za Maribor, levi breg je mesto enega delegata nezasedeno, za srez Murska Sobota, Konjice in Šmarje pri Jelšah pa po dve mesti.

— **Trbovlje.** V nedeljo dne 10. februarja t. l. je priredila tuk. Narodna radikalna organizacija zabavo v prid trboveljskim ubogim. Zabave se je udeležilo mnogo občinstva. Ob tej priliki si štejemo v dolžnost, da izrečemo gospej Kolbesnovi in gdč. Ušeničnikovima iskreno zahvalo za požrtvovalno sodelovanje in vsem gostom za obisk. Od čistega dobička so se že izplačale sledeče podpore: delavcu Jazbecu Ivanu 100 Din, Aškercu 100 Din in slepcu Grabliču 50 Din.

Radikalska zabava v Beogradu.

Kakor vsako leto, tako se je vršila tudi letos 12. februarja v Beogradu glavna zabavna prireditev Narodne radikalne stranke. Letošnja prireditev je nadkrilila vse prejšnje od osvobojenja sem. Vsi obsežni prostori hotela »Pariz« so bili prenapolnjeni. Zabavo je posetilo nad tri tisoč ljudi, več sto pa se jih je moralo vrniti, ker ni bilo več prostora. Od naših prvakov so se udeležili zabave predsednik narodne skupščine Ljuba Jovanović, beograjski mestni župan Marjanović in ministri Trifunović, Krsta Miletić, Velja Vukičević, Ninko Perić, Simonović, Vujičić, L. Marković in Uzunović. Na prireditev so prišli tudi skoraj vsi narodni poslanci.

Župan Marjanović je pozdravil goste s primernim govorom, nakar je predsednik skupščine Ljuba Jovanović otvoril kolo. Ker je bilo zelo malo prostora, se je prava zabava mogla pričeti šele po polnoči, ko so se gostje malo razšli. Zabava, katere so se udeležili vsi sloji, je bila sijajna manifestacija moči Narodne radikalne stranke.

Radikalska prireditev v Novem Sadu.

Ako bi hoteli prinesti le kratka poročila o vseh tradicijonalnih radikalskih zabavah širom države, bi morali napolniti z drobnim tiskom več listov. Da pa naši pristaši v Sloveniji uvidijo velik pomen teh strankinih prireditev, priobčujemo poleg beograjskega tudi novosadsko poročilo, iz katerega je razvidno marsikaj podučnega za naše razmere.

Na prireditev v Novem Sadu je prišlo nad 1200 posetnikov iz mesta, okolice, iz Bačke, Sremskega Podonavja in celo iz Banata. Prostori kavarne in hotela »Sloboda« niso mogli sprejeti vseh gostov. Zabavo je otvoril profesor Mirković, ki je očrtal dosedanje nacijonalno delo in bodoče naloge NRS. Pri zabavi so sodelovala društva: pevsko društvo »Neven«, Delavsko pevsko društvo iz Petrovca, tamburaški zbor Kola obrtne mladine, gledališki igralci itd. Iz Beograda so prišli tudi trije narodni poslanci. Zabavo so posetili intelektualci, umetniki, delavci, trgovci, obrtniki, sploh so bili zastopani vsi sloji.

Epiškopejska žurnalistika ali „Trije jerarhi" in „Jutro".

Povedati Vam moram, da se nisem kmalu na kaki intimni in samo za povabljene goste namenjeni prireditvi tako dobro imel in tako prijetno zabaval, kakor na društvenem večeru, ki ga je dne 12. t. m. priredil akademski radikalski klub »Slovenski Jug«. Pričetek sporeda se je pač nekoliko zakasnil, kakor je pri nas že običajno. Vzrok pa je bil to pot na tem, da je precejšnji del povabljenih gostov pa tudi del umetnikov, ki so sodelovali na sporedu, prisostvoval nastopu zagrebškega baleta v opernem gledališču. Vkljub temu je že proti 9. uri naš operni pevec Mario Šimenc s svojim krasnim glasom zapel Michlovega »Človeka nikar«, nakar se je vrstil ostali sijajni spored, o katerem je poročal »Narodni Dnevnik«. Nato se je razvila nadvse animirana zabava s plesom, ki je trajala do ranega jutra. To bo lahko potrdil gospod veliki župan Šporn, ki ji je prisostvoval do konca, to bodo potrdili visoki konzularni funkcijonarji prijateljskih in sosednih držav, ki so se prav dobro imeli in pridno udeleževali plesa, to bodo potrdili vsi udeleženci, ki jih je bilo okoli 150 in slednjič bodo to potrdili tudi naši umetniki, ki niso, kakor je sicer običajno, odšli, ko so odpravili svoj program, temveč so se z nami radovali do zadnjega. Pred 2 uro sploh nikdo ni zapustil zabave, večina pa je vstrajala še dalj. Ko je ob 1. uri vojaška godba naznanila s tušom, da je ples pri kraju, je to izzvalo splošen protest in vsled živahnega prigovarjanja se je morala godba podaljšati. V sosedni sobi je bil postavljen okusno aranžiran buffet, ki ga pa niso priredile tri dame, kojih imena je iz prozornih zlohotnih namenov navedel neki tukajšnji dnevnik, ki ga je marveč priredilo in vodilo osem dam iz naših najodličnejših krogov.

Sedaj pa prečitajte notico, ki jo je o tej zabavi objavilo »Jutro« dne 13. t. m. Vse za nič, nobene udeležbe, program piškav, tako da so malo številni udeleženci komaj čakali, da so po njega završitvi vsi odšli! Razumljivo, ker zabava ni bila mladinsko-demokratska! Kako se more v Sloveniji napredna stranka, ki ji ne načeluje dr. Žerjav, upati, da priredi zabavo? Saj taka stranka sploh ne eksistira, ne sme eksistirati, saj za čitatelje »Jutra« ne! Pri tem debela laž in izmišljotina, da je zabavi prisostvovalo celokupno uredništvo »Narodnega Dnevnika« z glavnim

Domovinska ljubezen.*

Rodoljubje.

Rodoljubje je ljubezen posameznikov do svojega naroda, iz katerega so izšli in v katerem živijo in delajo. To je občutek simpatije do enokrvnih bratov in sester, ki govorijo z nami isti narodni jezik, dasiravno jih vsled velikega števila ne moremo nikdar vse osebno poznati, pa jih kljub temu cenimo in ljubimo kot svoje sorojake. Radujemo se, ako vidimo ali slišimo, da naš narod napreduje in smo žalostni, ako zvemo, da je zadela del našega naroda kakšna nesreča.

Svoj narod cenimo kot celoto, kot kolektivno osebnost. Vsak si predstavlja narod kot tako celoto, s katero živi v gotovih odnošajih, od katere pričakuje in prejema, in do katere ima posebne obveznosti. Iz teh medsebojnih odnošajev prihaja vzajemna simpatija, ki nas vzpodbuja, da pomagamo povsod svojim sodelavcem.

Ko govorimo o svojem narodu, ne mislimo samo na rod, ki živi z nami, ampak se spominjamo tudi prejšnjih rodov, ki so nam zapustili kot dediščino svoje kulturne pridobitve, ki nas vežejo ž njimi. Poslužujoč se teh pridobitev, se spominjamo s pijeteto in s hvaležnostjo svojih prednikov ter smo ponosni na njihove zasluge za naš kulturni napredek.

Ko govorimo o bodočnosti svojega naroda, mislimo tudi na one generacije, ki pridejo za nami. Z ljubeznijo gojimo mladi naraščaj, ki bo nadaljeval naše delo, pomnožil naše pridobitve in ohranil našo narodnost. Mnogo upamo od naše mladine in ji želimo več sreče. Prepričani smo, da bo naš mladi naraščaj še bolj učvrstil naše nacijonalne ideje. Ta vera povečuje našo moč pri delu za narodne interese.

Tako se ohranjuje zgodovinska nepretrganost v življenju naroda, ki je prožet medsebojne ljubezni vseh svojih članov. Na ta način je preskrbljeno napredovanje njegovega dela za nacijonalno in splošno človečansko kulturo, kar je merilo narodovih zaslug za človeštvo.

Rodoljubje in človekoljubje.

Rodoljubje zavzema mesto med samoljubjem in človekoljubjem.

Samoljubje je posledica ohranitvenega nagona ter je instinktivne narave. Najbližja mu je rodbinska ljubezen. Spolna in roditeljska ljubezen sta na nižji stopnji človeškega razvoja ter sta tudi instinktivne narave, ker izhajata iz nagona po ohranitvi vrste in človeškega rodu.

Iz rodbinske ljubezni se razvija plemenska ali nacijonalna ljubezen, ki je pri vsakem narodu drugačna. Ta ljubezen posamezne narode bolj razdvaja nego jih ujedinjuje. Kadar se križajo interesi dveh narodov, more priti med njima celo do sovraštva. To je proizvod rodoljubja, ki se more stopnjevati do nacijonalnega fanatizma.

Toda med sorodnimi, sosednimi in drugimi narodi, katerih interesi se ne križajo, more vladati simpatija in vzajemna pomoč. Tako se n. pr. slovanski narodi medsebojno vedno bolj približujejo, četudi povzročajo njim nasprotni narodi med njimi razprtije.

V novejšem času se širi tudi med raznimi kulturnimi narodi vzajemna simpatija. Na tem delajo največ znanstveniki in umetniki, tehniki in delavci, obrtniki in trgovci, ker postajajo njihova dela in njihovi proizvodi kljub nacijonalnemu obeležju počasi splošna last vseh narodov ter se smatrajo končno kot pridobitve celokupnega človeštva.

V zvezi s tem se naše nacijonalno čuvstvo stopnjema širi na vedno večje število ljudi in narodov, katerim poklanjamo svoje simpatije. Končno čutimo simpatijo do vsakega človeka, zlasti v slučaju kakšne nesreče, do vsakega naroda, zlasti malega in teptanega. Ako se n. pr. mal narod bori za svojo svobodo proti velikemu narodu, so naše simpatije vedno na strani malega ter se veselimo njegovih uspehov in obžalujemo njegove neuspehe.

Na ta način prehaja rodoljubje v človekoljubje. Pri tem pa ne trpi rodoljubje, ker je vsak človek, naj živi kjerkoli ali dela karkoli, neprestano v zvezi s svojim narodom. Nacijonalne vezi so trdnejše od mednarodnih.

Ako je naš narod skupno z drugim narodom v nevarnosti, moramo najpreje pomagati svojemu narodu, ker smo državljani svojega naroda in svoje države, kjer imamo svoje pravice, pa tudi dolžnosti. Nihče ne more biti svetovni državljan.

Predvsem moramo skrbeti za svojo narodnost in šele potem moremo delati na ustvarjanju humanih idej, ki so moralno nad osebnimi in nacijonalnimi interesi. Normalno rodoljubje ne nasprotuje razvoju človekoljubja, ker je samo stopnja v tem razvoju.

(Nadaljevanje sledi.)

---

* Iz zbirke Srbske kr. akademije — ustanove velikega srbskega prosvetnega dobrotnika Dimitrija Stamenkovića, beograjskega trgovca, ki je v svoji oporoki odredil, da se morajo vse knjige njegove ustanove v lepi vezavi brezplačno razdeliti med srbsko ljudstvo.

urednikom Železnikarjem na čelu, ki jih nikdo od nas videl ni! V resnici je po završitvi umetniškega programa z zabave odšel samo nepovabljeni vohun »Jutra«, ki se je vanjo utihotapil. Najbolj zanimivo pa je, da je bila ta »uničujoča« notica spisana že ob 10. zvečer, ko se je stoprav začela razvijati najlepša in najanimiranejša zabava. Kajti že ob pol 11. zvečer je drug blebetav član »Jutrovega« uredništva nekemu prizadetemu gospodu razodel, da pride drug dan njegova soproga v »Jutro«!

Tako poročanje je ena onih značilnih zloglasnih mladinskih perfidij, ki so vzrok, da je demokratsko stranko, odkar ji dajejo smer mladini, zapustilo toliko naših najuglednejših politikov in najzasluženejših mož in da ji obrača hrbet že tudi naša meščanska družba. Zlasti mislijo mladini, da smejo servirati take laži in ustvarjati nekako umetno javno mnenje, odkar se jim je s pomočjo in z denarjem in njihovih upnikov posrečilo kupiti edini dotedanji neodvisni dnevnik. Toda kruto se varajo. Nič ne dokazuje potrebe neodvisnega dnevnika bolj, kakor tako perfidno poročanje. Sicer pa danes naša javnost natančno ve, kako ima soditi o »Jutru« in koliko mu sme verjeti. List je, to odkrito priznam, v svojem političnem delu dobro informiran in ima dobro poročevalsko službo, v ostalem pa špekulira na najnižje ljudske instinkte. Dokaz temu stalni s posebno naslado priobčevani članki o koruptnih in demoralizujočih predmestnih zakonskih in ljubavnih aferah, ki jih list na široko razpreja, dokaz temu rubrika »Dopisovanje«, kjer iščejo gospodje družice za večerne in nočne zabave, kjer se ponujajo energične ženske in kjer vabijo razne »lisičke« in »piške« spremljevalce za samotne izprehode. Rubrika, v kateri se daje razmah zvodstvu in najnižjim nagonom — »Jutru« pa gre zasluga, da jo je vpeljalo v slovensko časopisje. —

Dr. M. T.

Dopisi.

d **Jesenice.** Sprejmite g. urednik ta dopis in ga po možnosti uvrstite v »Radikalski Glasnik«. Sem zaveden radikal, dasiravno sem v zadnjem času stal na disidentski strani E. Štefanovića, ker sem pač veroval, da je pravica na njegovi strani. Priznavam, da nisem bil dobro in vsestransko poučen o razmerah, kar me pa ni motilo v mojem radikalskem prepričanju, ker sem mislil, da pač ne gre za osebo, ampak za stvar. Po izidu občinskih volitev pa vidim, da je Štefanovičeva osebna razprtija zelo škodovala našemu pokretu, kajti ako bi ne bilo prišlo do tega osebnega razcepa bi imeli radikali v občinskem svetu najmanj pet do šest zastopnikov. Škodo trpi torej le naš pokret. — Kolikor mi je znano, so demokrati na zelo nečeden in mislim tudi na kaznjiv način dosegli razveljavljenje prve radikalske liste. Preiskava bo pač dognala tudi to. Do takrat je pa bolje molčati. Upajmo, da bo pri prihodnjih volitvah naša stranka že važen faktor, ker se posameznikom že odpirajo oči.

d **»Tišenpol.«** Pred par leti je obiskal naše naselje kot pisar neki golobradec, na čigar ime smo pa že pozabili. Ako se prav spominjam, se je pisal Šemanovič. Le to s sigurnostjo vemo, da je imel precej široka usta, ki so bila očividno brez vsake prave zatvornice, brezdvomno pa brez potrebnega regulativa. Mož nas je v namišljeni svoji resnosti izborno zabaval. Zlasti pohvala, ob kateri smo si nekoliko pomežiknili, mu je nadvse dobro dela. Kot čujemo, nam je gospod Šemanovič ohranil hvaležen spomin; baje je ovekovečil naše Tišinopolje z nekakim dopisom pod gornjim naslovom. Menda v nekem zakotnem in bogzna s kakšnim denarjem plačanem lističu — toda, natiskano je! Mož je zadel na pravo struno; v našem veženaselju štirih bajt, iz katerih so že na mesece po krošnji in sečnji odsotni vsi moški člani vseh štirih družinic, preostale ženske in otroci seveda drugega ne razpravljamo med seboj kot o velepolitiki slavnega gospoda Ševanoviča ter njegovem podrepenju in vsiljevanju, ki je na las podobno judu, ki tišči skozi okno nazaj, ko je ob krepki brci zletel skozi vrata. Ker se za nas tako zanima, da še celo ve, kaj govore ženske in otroci, pričakujemo, da nas pride nekoliko obiskat; imamo namreč ob naselju kakih 50 konjskih sil močan, hladen vodopad. Morda bi mu bil mrzli curek tega vodopada vsaj nekoliko od koristi. Bojimo se le, da bi se vodopad posušil ako gospod Šemanovič »pošteno« otvori svoja usta — — — Pravijo, da je to usoda vsakega pojava ali pokreta, ki ga vzame gospod Ševanovič v roke ali usta, da ga sam požre. — Živelo naše Tišinopolje — pardon — »Tišenpol«!

d **Trbovlje.** Povodom smrti svoje matere, blagopokojne gospe Karoline Berger, je daroval njen sin gospod Matija Berger, trgovec v Trstu, za občinske reveže znesek Din 2500.—. Hvala!

d **Iz Zagorja ob Savi** nam pišejo: V naših premogovnikih imamo zaznamovati znaten napredek. V zasipanje izčrpanih premogovih rovov rabimo nekaj dni sem žično železnico v daljavi več kilometrov. Stroj vleče v vagonih 600 l šute navzgor, kjer se po ceveh z vodno omočjo zasipljejo zapuščene jame. — Apno iz naših 23 apnenic se porabi nekaj doma, večina pa ga gre v Ruše ter dosti tudi drugam. — V naših premoogvih rovih je danes zaposlenih 1200—1500 premogokopov ter so povsod sami Slovenci.

Tedenske vesti.

— *Našim naročnikom in somišljenikom. Tej številki so priložene položnice za one naročnike, ki do sedaj še niso poravnali naročnine. Oni naročniki, ki so že izpolnili svojo obveznost napram strankinem glasilu, naj blagovolijo izročiti položnice svojim znancem, da se morejo naročiti na naš list. Dolžnost vsakega našega pristaša in somišljenika je, da se naroči na »Radikalski Glasnik« in da zanj agitira med tovariši.*

Uprava.

— **Naše dopisnike** uljudno prosimo, naj blagovolijo poslati vse dopise najkasneje do vsake srede zjutraj, ako želijo, da bodo priobčeni v tekoči številki.

— **Za župana** v Ražnju je bil izvoljen mesto umrlega radikalskega staroste Gjoke Bračinca radikalski kandidat Voja Milosavljević, ki je dobil od 400 glasov 269 glasov.

— **Kontrola inozemskih poštnih pošiljatev.** Poštno ministrstvo je odredilo strogo kontrolo pri poštnih pošiljatvah v in iz inozemstva.

— **Brezplačno zdravljenje javnih nameščencev.** V smislu novega uradniškega zakona je prosvetni minister obvestil šolske oblasti, da bo vlada izdala naredbo, po kateri se bodo javni nameščenci brezplačno zdravili v javnih bolnišnicah.

— **V upravi monopolov** je bilo reduciranih 110 nameščencev.

— **Nova amnestija.** V pravosodnem ministrstvu pripravljajo ukaz o pomiloščenju raznih obsojencev.

— **Dopusti sodnega osobja.** Pravosodno ministrstvo je odredilo, da smejo predsedniki sodišč v nujnih slučajih dovoljevati osobju kratke dopuste do največ treh dni.

— **Potovanje v Italijo.** Italijanska vlada je znižala za naše državljane konzularne takse za potne liste na 170, za legalizacije pa na 340 Din.

— **Za narodne in dobrodelne svrhe** je darovala srbska narodna obrana v Ameriki 1,500.000 dinarjev, ki so se razdelili takole: Narodna obrana 250.000, kolo jugoslov. sester 400.000, Jadranska straža 100.000, Privrednik 400.000 in Dom sirot ubitih svečenikov 100.000 dinarjev.

— **Plazovi v kamniških planinah** so napravili raznim posestnikom precej škode. V bližini Solčave je odnesel plaz dve kravi ter ju globoko v dolini pokopal pod snegom.

— **Kurzi za poštno osobje.** Pri vseh večjih poštah v naši državi so se osnovali kurzi, v katerih se poštno osobje izpopolnjuje v svojih dolžnostih. V maju bodo polagali vsi kandidati teh kurzov izpite.

— **Žalostne razmere na Primorskem.** Te dni se je pripetil v Škorklji slučaj, ki jasno osvetljuje trpljenje naših bratov pod Italijo. V hišo družine Pleteršek sta prišla dva orožnika v spremstvu tajnega policista in vsi skupaj so napovedali hišno preiskavo brez navedbe vzroka. Domača hči je vljudno prosila za pojasnilo te preiskave, toda policijski agent jo je nesramno zavrnil z besedami: Molči, suženjska svinja! Užaljena Slovenka je protestirala, toda policijski agent jo je še bolj ozmerjal in jo sunil s pestjo pod rebra. Ker so protestirali tudi ostali člani družine proti takemu nekulturnemu postopanju, so orožniki vse skupaj aretirali in vklenili: dva brata, dve sestri in šestdesetletno mater.

— **Potresi v Dalmaciji.** Dalmatinsko prebivalstvo je zelo vznemirjeno vsled vedno se ponavljajočih potresnih sunkov, ki so bili najmočnejši v šibeniški okolici. Potresni sunki se ponavljajo od 11. januarja naprej skoraj vsak dan.

— **Podivjanost šolske mladine** je posebno velika v Sarajevu. Nedavno so srednješolci pričeli izdajati svoj list, ki je bil poln pornografskih slik. List so prodajali celo javno po ulicah. Veliko srednješolcev je spolno bolnih. Šolske oblasti so ukrenile potrebne korake, da se to zlo prepreči v koreninl.

Gospodarstvo.

Ugodna situacija.

Že minuli teden smo poudarili, da je deloval sporazum z Italijo zelo ugodno na naš gospodarski in politični prestiž in da je ta sporazum eden izmed glavnih vzrokov porasta dinarja. Dinar je porasel tako, da je marsikdo osupnil. Ne glede na to, da-li bo dinar rasel še nadalje ali ne, je zelo potrebno, da nekoliko premotrimo našo gospodarsko situacijo, ki je nastala radi hausse dinarja.

Zelo pogosto je te dni opažati bojazen, češ da je povzročila porast dinarja mednarodna špekulacija. Za presojo naše sedanje gospodarske situacije pa je neobhodno potrebno, da smo si na jasnem, v koliko je ta bojazen opravičena.

Gotovo je, da je pri dviganju dinarja igrala ulogo tudi mednarodna valutna špekulacija. Ker so špekulanti a la baisse dinarja (taki, ki so špekulirali na padec dinarja) v zadnjih mesecih izgubili ogromne vsote — kajti njihove želje, vreči dinar, se niso izpolnile — so postali opreznejši. Uravnovešen proračun, izboljševanje prometa, naraščanje produkcije in izvoza in notranja konsolidacija v naši državi, vse to je ustvarilo v zadnjem času v inozemstvu zelo ugodno sliko o naših razmerah in zaupanje do naše države se je vedno bolj večalo. To je dobro čutila mednarodna špekulacija, ki je pač nikjer ne manjka. Ko je pokazal dinar nekako živahnost navzgor, je hotela špekulacija izravnati svojo izgubo in se je vrgla nanj. Zato pa so bili skoki dinarja v nekaterih trenutkih tako presenetljivi.

Vendar iz tega še ne sledi, da bo ta špekulacija d i n a r j u škodovala. Špekulanti a la baisse dinarja so imeli zaenkrat dovolj slabe izkušnje, da bi si upali tako kmalu zopet poskušati negotovo srečo v tej smeri. Glede notranje vrednosti dinarja samega je pa itak že dolgo časa prevladovalo prepričanje, du je ta mnogo večja, kakor pa je dinar faktično notiral.

Položaj je sedaj tak, da je vrednost dinarja v inozemstvu zelo porasla, nasprotno pa tega na domačem trgu še ni opaziti. Cene še niso padle in to porabljajo zlasti nasprotniki vlade ter ji očitajo, da je porast dinarja škodljiv itd. Toda to je samo demagoško kričanje. Znano je vsakomur, da so cene vedno takoj sledile vsakemu padcu dinarja in da so ga mnogokrat celo prehitele; nasprotno pa je trajalo zelo dolgo, da so se izravnale s povečano vrednostjo. Tako je tudi sedaj. Nazadovanje cen bo sledilo porastu dinarja le počasi in to tem bolj, ker vlada danes še velika negotovost o vzrokih porasta dinarja in ker nihče ne ve, kje se bo dinar ustalil. Toda sedanje nesorazmerje ne more trpeti trajno in cene se bodo m o r a l e izenačiti z izpremenjeno kupno močjo dinarja.

S tem v zvezi pa bi na kratko povdarili še eno — ne najmanjšo — korist radi dviga dinarja. Temu bodo, kakor rečeno, morale slediti cene in se občutno znižati. Na ta način pa bo rešen tudi velik del tako perečega uradniškega problema in pa vprašanja delavskih plač. Plače nameščencev, zlasti državnih, so radi pomanjkanja sredstev odločno premajhne. Zvišati naenkrat jih ni bilo mogoče, če nismo hoteli zopet deficita v državnem gospodarstvu, ki bi vplival na valuto uničujoče in bi končno povzročil za uradništvo še slabši položaj. Zvišena skupna moč dinarja pa bo razmerje med plačami in dejansko potrebo izboljšala in morda popolnoma izenačila. In to ne bo malhna korist!

— O kakem znižanju plač pa itak ne more biti govora, ker so bile že dosedaj premajhne, kar je priznaval vsakdo.

Kakšen bo vpliv dinarja na naše producente? Spočetka neugoden, kar je že opažati. Treba bo zniževati cene. Morda bodo razmere tupatam tudi koga zadušile. Težave pa je itak treba enkrat preboleti in če odleti, kar je slabega in nesolidnega, to niti ni izguba za gospodarstvo.

Pa še eno ogromno korist moramo povdariti, ki jo ima naše gospodarstvo radi porasta dinarja. Že takoj spočetka, ko se je pričel dinar dvigati, je bilo opaziti precejšnje olajšanje denarne krize. Ta se je sedaj zmanjšala v še večji meri in smemo upravičeno računati, da bo denarna kriza v najkrajšem času prestana.

Položaj smemo torej presojati s precejšnjim optimizmom. Brez žrtev seveda ne bo šlo, toda brez nič se ne da izvesti nobena gospodarska sanacija. mg.

---

g **Podražitev inozemskega olja.** Vsled zelo slabe oljčne letine v Franciji, Španiji in Italiji je treba pričakovati podražitve olja.

g **Proizvodnja lanenega semena** za pridobivanje lanenega olja je znašala lani v naši državi 200 vagonov, kar pa je premalo za domače potrebe in bomo morali uvoziti precej lanenega olja.

g **Naša živina za Italijo.** Pošiljanje preko postaje Bohinjska Bistrica je ustavljeno. Preko Rakeka pa je dovoljeno za gotove italijanske klavnice samo z dovoljenjem italijanske vlade.

g **Žitni trg.** Na novosadski produktni borzi notirajo cene žitu: rž 280 Din, ječmen 300 Din, oves 250 Din, koruza 257.50 Din, pšenična moka 322 Din, otrobi 190 Din.

g **Nemška zunanja trgovina.** Lani je uvozila Nemčija za 6.086,391.000 mark v zlatu, izvozila pa za 6.079,254.000 mark v zlatu.

Naše vinogradništvo.

V soboto 16. t. m. se je vršila v Zagrebu ustanovna skupščina Glavnega saveza jugoslovanskih vinogradnikov. Na skupščino je prišlo okoli 120 delegatov iz vseh krajev kraljevine.

Skupščino je otvoril predsednik pripravljalnega odbora, vinar. ravnatelj g. Anton Puklavec iz Maribora. Na njegov predlog se je poslal brzojavni pozdrav kralju Aleksandru.

Pri volitvah je ostalo predsedniško mesto neizpolnjeno. Za podpredsednika sta bila izvoljena svetnik Hržić in Ant. Puklavec, za tajnika Gj. Kajtner, za blagajnika P. Cezar, za odbornike: Boh. Skalicky, Jos. Nemanič, Rob. Kušar, Lovro Petovar, Fr. Zemljič, Burkstaler, Praunberger, Sv. Rittig, Turković in Bombeles. Za nadzornike: Ivan Benčan, Peter Mijović, Gustav Erber, Jos. Kolenc. V odboru so samo zastopniki Slovenije in Hrvatske, ker pokrajinske zveze v Srbiji, Bosni in Dalmaciji še niso organizirane.

Letna članarina je določena na 10 Din. Na predlog g. Skalickyja se predelajo sedanja pravila.

O vinski krizi je poročal predvsem g. Skalicky, ki je povdarjal, da jo je mogoče ublažiti le z omejitvijo vinske produkcije, z izboljšanjem vinske kvalitete, z organizacijo vinske prodaje in trgovine, s pospeševanjem izvoza in z marljivo eksportno propagando v inozemstvu.

Poročal je nadalje g. Cezar, ki je naglašal, da je cepljenju trte treba posvečati največjo pažnjo. Treba je izvažati sveže grozdje. Potreba enotnega vinskega zakona je nujna.

Veletrgovec Sitar je omenil, da imamo okoli 174.000 ha vinogradov, ki producirajo letno tri in pol do štiri in pol hl vina. Konzum doseže dva milijona, za izvoz ostane 1 in pol do dva milijona hl.

Dr. Frangeš je izračunal, da stanejo vinogradi 40 milijard Din, trgatev v letu 1922 pa je znašala 250 milijonov Din, ter bi se moglo na ta način uvoziti letno 1 milijardo zlate valute. V Zagrebu je vinska borza, ki pa ne uživa dovolj zanimanja.

Po raznih nasvetih je sprejela skupščina obširno resolucijo, več predlogov in zahtevo, da se **ne sme dovoliti uvoz italijanskega vina v našo državo.** Govorilo se je tudi o ustanovitvi strokovnega časopisa.

g **Izvoz lesa.** Od 1. januarja do 1. decembra 1923 se je izvozilo iz naše države gradbenega lesa 781.108 ton v vrednosti 1 milijarde 272 milijonov dinarjev. Lesa za kurjavo se je izvozilo 312.684 ton v vrednosti 140.6 milijonov dinarjev. Železniških pragov (bukovih in hrastovih) se je izvozilo 55.720 ton v vrednosti 49.4 milijonov dinarjev.

g **Ribji trg v Zagrebu** kaže razmeroma zelo visoke cene, ki jih diktirajo prekupčevalci. Na zadnjem trgu so bile sledeče cene za 1 kilogram: postrvi 70 Din, sulec 50 Din, karpi 40—50 Din in som 60 Din.

g **Danski uvoz in izvoz.** Lani je Danska uvozila za 1973 milijonov danskih kron, izvozila pa za 1626 milijonov.

g **Vžigalice v Franciji** prenehajo biti državni monopol. Država bo prodala svoje tovarne vžigalic zasebnim tvrdkam.

g **Izguba angleških železnic** radi zadnje stavke znaša 1,531.700 funtov šterlingov.

g **Produkcija časopisnega papirja** je znašala lani v Nemčiji 580.000 ton, v Angliji 300.000 ton, na Švedskem 210.000 ton, na Finskem 160.000 ton, na Norveškem 120.000 ton. V Avstriji je znašala produkcija 180.000 ton. V Avstriji je 46 papirnih tovarn z 91 stroji. Češkoslovaška je producirala 220.000 ton časopisnega papirja v 88 tovarnah s 149 stroji.

g **Konkurzi v Avstriji.** V mesecu januarju je bilo v Avstriji 10 konkurzov in 41 izravnalnih poravnav.

g **Sladkorna produkcija v Nemčiji** je znašala v decembru 1923. leta 2.68 milijona centov.

g **Ruska naročila v Češkoslovaški.** Pri strojnih tovarnah v Brnu in v Vitkovicah je naročila Rusija za en milijon dolarjev strojev. Sovjetska vlada bo plačala ta naročila v sedmih obrokih.

Lastnik: Konzorcij »Rad. Glasnika«.
Urednik: Ivan Podržaj.
Odg. urednik: Ivo Kisovec.
Tiska »Zvezna tiskarna«.

Nov Sherlock Holmesov doživljaj.

A. Conan Doyle: Hudičeva noga.

(Iz angleščine prevel P. V. B.)

(Nadaljevanje)

— Predrznost tu, to nisem jaz, je dejal strogo Holmes, ampak vi, doktor Sterndale. Zadostovalo bo, če povem nekaj dejstev, ki so podlaga mojih sklepov. Ničesar nočem govoriti o vaši vrnitvi domov, potem ko ste v Plymouthu odposlali en del svoje prtljage v Afriko. Vem samo, da je to eno onih dejstev, na katera sem moral računati, ko sem dramo rekonstruiral.

— Da sem se vrnil...

— Povedali ste mi svoje vzroke, toda ti niso niti prepričevalni niti razumljivi. Pustimo to. Prišli ste k meni in me vprašali, na koga pada moj sum. Nisem vam dal na to odgovora. Nato ste šli k vikarju, čakali ste nekaj časa zunaj in slednjič ste se vrnili domov.

— Kako veste to?

— Sledil sem vam. Nato ste v svoji sobi preživeli zelo burno noč, delali načrte in jih izvršili naslednji dan. Šli ste z doma, ko se je začelo daniti. Pri vhodu na vaš vrt se nahaja kup rdečkastega peska: z njim ste si napolnili žep.

Sterndale je poskočil in preplašeno pogledal Holmesa.

— Nato ste krepko korakali eno miljo do vikarjeve hiše. Ko ste prišli do hiše, ste šli preko vrta, stopili preko stranske žive meje in dospeli do okna sobe, v kateri je stanoval Tregennis. Med tem je bilo že postalo popolnoma svetlo, toda v hiši še nihče ni vstal. Vzeli ste malo peska iz žepa in ga vrgli na okno nad vami.

Sterndale se je dvignil, kakor je bil dolg.

— Mislim, da ste sam vrag! je zakričal.

Holmes se je poklonu nasmejal.

— Morali ste vaše početje ponoviti dva ali trikrat, predno se je najemnik sobe prikazal pri oknu. Pomigali ste mu, naj gre dol v salon. Sami ste pa vstopili skozi okno. S Tregennisom ste imeli kratek razgovor, pri katerem ste korakali po sobi sem ter tja. Nato ste šli ven, spet zaprli okno in čakali na trati, pušeč smotko. Opazovali ste od zunaj, kaj se je godilo notri. Ko je bil Tregennis mrtev, ste odšli, kot ste prišli. Kako morete opravičiti tako ravnanje, doktor Sterndale? Kaj je bil njegov vzrok? Nepotrebno bi bilo, se izgovarjati ali me skušati zavleči na napačno sled, kajti zadevo bi v tem slučaju predal takoj v druge roke.

Med tem pogovorom je postal obraz najinega posetnika siv kot pepel. Zopet je sedel, ostal nekaj časa zamišljen in držal glavo naslonjeno na roke. Nato pa je z naglim gibom potegnil iz notranjega žepa suknje fotografijo in jo vrgel na vrtno mizo, ki je stala pred nami.

— To je vzrok, da sem storil, kar sem storil, je dejal.

Holmes se je sklonil nad sliko. Bila je doprsna fotografija zelo lepe ženske.

— Brenda Tregennis, je dejal.

— Da, Brenda Tregennis, je ponovil Sterndale. Ljubil sem jo že več let, in ona mene tudi. To je skrivnost samote, ki sem jo prišel iskat v Cornwallis, čemur se je mnogo ljudi tako zelo čudilo. Bival sem blizu edinega bitja, ki sem ga imel rad na tem svetu. Nisem je mogel poročiti, ker sem poročen z ženo, ki me je že pred dolgo leti zapustila in od katere se ne morem dati ločiti, ker tega angleški zakon ne dovoljuje. Brenda je pa kljub temu čakala in jaz pa tudi. In takšen je bil konec najinega čakanja!

Strašen vzdih je pretresel to veliko telo, pod lisasto brado so doktorjevi prsti iskali grlo. Le s težavo se je obvladal in nadaljeval:

— Vikar je bil o vsem obveščen. Zaupala sva se mu popolnoma. Lahko vam pove, da je bila Brenda angel, ki je bil prišel iz nebes na zemljo. Sedaj razumete, zakaj mi je telegrafiral in zakaj sem se takoj vrnil. Kaj me je brigala moja prtljaga, ki je plavala proti Afriki, če je taka usoda zadela ženo, ki sem jo ljubil. To si lahko predstavljate, gospod Holmes.

— Nadaljujte, je dejal moj prijatelj.

Doktor je spet še z roko v žep in privlekel zavojček, ki ga je položil na mizo. Njegov ovoj je imel rdeč napis, kot je to navadno pri strupih; glasil se je latinsko: **Radix pedis diaboli.** Porinil ga je proti meni.

— Gospod, če se ne motim ste zdravnik, mi je dejal. Ali poznate to stvar?

— **Hudičeva noga,** sem prevel. Ne, tega ne poznam.

— Znanost vašega stanu temu ni kriva, kajti vem, da se nahaja v vsej Evropi samo še en vzorec, namreč v nekem budimpeštanskem laboratoriju. Korenina, za katero gre, ni opisana niti v zdravilstvu, niti v toksilogiji. Ima čudno obliko, ki spominja deloma na človeško nogo, deloma na kozlov parkelj: od tod izvira ime, ki so ji dali botaniki. V nekaterih deželah zapadne Afrike, kjer imajo šo navado, da se s pomočjo strupa dokaže nedolžnost pred sodnim dvorom, jo zdravniki domačini uporabljajo v ta namen; toda način njenega pridobivanja je njih skrivnost. Na bregu reke Ubangi sem si preskrbel ta vzorec na čisto izreden način.

Ko je doktor tako govoril, je odprl zavojček in pokazal rdeče rujavo snov, ki je izgledala kot duhanov prah. (Dalje prihodnjič.)

Najcenejši

pisalni stroji

stari ali novi

v mehanični delavnici

Ludvik Baraga, Ljubljana,

Selenburgova ul. 6/1.

Pisarniške potrebščine!

Prvorazredni moderni brzo-pisalni stroj.

STOEWER ↓ RECORD

Vrhunec finomehanike.

Zastopstvo Lud. Baraga, Ljubljana, Šelenburgova ulica štev. 6|I.

Brzo - brzo

na vlak v Celje v veletrgovino R. Stermecki, kjer kupite letos

sukno

za moške in volneno za ženske obleke, parhent, belo, pisano in rujavo platno, kakor tudi vso drugo manufakturno robo po čudovito nizkih cenah. V lastnem interesu se vsakemu priporoča, da enkrat poskusi kupiti v veletrgovini

R. STERMECKI, CELJE.

Trgovci engros-cene.

Zvezna tiskarna in knjigarna

Wolfova ul. 1 v Ljubljani Marijin trg 8

Izdeluje vsakovrstne tiskovine, knjige, brošure, poslovne knjige, bloke, note, tabele, vstopnice, razglednice, naročilne knjižice, lično, hitro in po konkurenčnih cenah

Moderna knjigoveznica.

Zvezna knjigarna

Marijin trg 8 **Ljubljana** Marijin trg 8

Zbirke pesmi:

I. Albreht: Slutnje	broš. 6·— Din	vez. 8·—Din
J. Glaser: Pohorske poti . .	„ 6·— „	„ 8·— „
Igo Gruden: Narcis	„ 10·— „	„ 12·— „
Igo Gruden: Primorske pesmi .	„ 10·— „	„ 12·— „
Tagore-Gradnik: Vrtnar . . .	„ 20·— „	„ 23·— „

Zahtevajte cenik!

Jadranska Banka d. d. Beograd

Centrala (začasno) Ljubljana.

Delniška glavnica: Din 60,000.000·— Rezerva Din 32,515.000·—

Podružnice:

Beograd	Jelsa	Metković
Bled	Jesenice	Prevalje
Cavtat	Korčula	Sarajevo
Celje	Kotor	Split
Dubrovnik	Kranj	Šibenik
Ercegnovi	Ljubljana	Zagreb
	Maribor	

Nasiov za brzojave: JADRANSKA.

Amerikanski oddelek. = Potniški urad.

INOZEMSKA ZASTOPSTVA: ITALIJA: Banca Adriatica, Trst, Opatija, Zadar. AVSTRIJA: Adriatische Bank, Dunaj. JUŽNA AMERIKA; BANCO YUGOSLAVO DE CHILE: Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.

AFILACIJA: FRANK SAKSER STATE BANK, Cortlandt Street 82. New-York City.

Banka ima prvovrstne zveze v vseh glavnih mestih ::—:: sveta in se peča z vsemi bančnimi posli. ::—::

Praktična darila

so čevlji z znamko

Prodaja v Ljubljani:

Breg št. 20

Aleksandrova c. 1

Prešernova ulica

Seljak

Na deželi v vsaki večji trgovini s čevlji!

Na veliko razpošilja tovarna

Peter Kozina & Ko.

Tržič — Gorenjsko

!!! Ceniki na zahtevo brezplačno !!!